

*Матеріали міжнародного круглого столу
Ужгород, 14 жовтня 2022 рік*

UNIVERSITATEA DE VEST
"VASILE GOLDIȘ"
din ARAD

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВознавства
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ЄВРОПИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВОСУДДЯ
АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО
ТА НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. ГОЛДІША (М. АРАД, РУМУНІЯ)**

ПРАВО В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРІОРИТЕТИ, ЗАВДАННЯ, ФУНКЦІЇ

Матеріали міжнародного круглого столу

14 жовтня 2022 р.

Ужгород • 2022

К 65 Право в умовах війни: пріоритети, завдання, функції:
матеріали міжнародного круглого столу, м. Ужгород, 14
жовтня 2022 р. Ужгород: Ужгородський національний
університет, 2022. – 107 с.

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Право в умовах війни: пріоритети, завдання, функції», яка відбулася на базі юридичного факультету Ужгородського національного університету 14 жовтня 2022 р.

Остафійчук Л. А.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ШЛЯХИ ВІРШЕННЯ ПРОБЛЕМ

З 2014 р. Україна знаходиться в умовах збройного конфлікту з росією, який наприкінці лютого 2022 р. переріс у повномасштабне вторгнення. Проблеми, з якими зітнулося суспільство є численними та різноманітними. Проте, окремих з них можна було б уникнути, якби задалегідь, з урахуванням 7-річного досвіду проведення антитерористичної операції були розроблені плани чи програми їх подолання, до яких відноситься і проблема втрати судових проваджень внаслідок воєнних дій, окупацією територій, знищенням судів.

Через тимчасову окупацію чи ведення бойових дій ймовірність фізичного вивезення матеріалів судових справ із судів вкрай низька. Тому під питанням залишається не лише можливість подальшого розгляду судових справ у яких рішення ще не прийнято, але й виконання судових рішень, що набрали законної сили у закінчених провадженнях справах. Наприклад, у справі № 2а-23662/09 Луганський окружний адміністративний суд відмовив Головному управлінню Пенсійного фонду України в Луганській області у відновленні втраченого судового

провадження оскільки в комп'ютерній програмі «Діловодство спеціалізованого суду» жодних документів, постановлених по цій справі не має, так як вказану програму запроваджено з 01 січня 2010 р. Також відсутні процесуальні документи, постановлені у справі в Єдиному державному реєстрі судових рішень. Справа втрачена орієнтовно у період з 17 липня 2014 р. по 30 липня 2014 р., коли невідомими озброєними людьми відбулося захоплення адміністративної будівлі Луганського окружного адміністративного суду, внаслідок чого з володіння суду вибули всі адміністративні справи. Наданих заявником копій виконавчого листа, виданого Луганським окружним адміністративним судом 11.02.2010 і постанови про повернення виконавчого документа стягувачу ВП 66461503 виявилось недостатнім для відновлення втраченого судового провадження [1]. Зрозуміло, що судові рішення у цій справі виконаним не буде, так як відшукати судові документи навряд чи вдасться.

Виявляються випадки втрати як окремих томів судової справи, так і судової справи в цілому. Зокрема, при перевірці матеріалів цивільної справи № 622/487/19 та підготовки її до апеляційного перегляду виявлено часткову відсутність матеріалів справи, а саме: відсутній другий том справи на 109 аркушах, що підтверджується даними з програми документообігу суду наявними на час надходження справи до Харківського апеляційного суду [2]. А під час касаційного перегляду справи № 325/374/21 було з'ясовано, що із суду першої інстанції матеріали цивільної справи взагалі не надійшли; тому що Приазовський

районний суд Запорізької області, який знаходиться на тимчасово окупованій території України, здійснення правосуддя не відновив. Пересилання поштової кореспонденції до м. Приазовське не здійснюється, справа за зміненою територіальною підсудністю фактично не передавалась. Тому, колегія суддів дійшла висновку про наявність підстав вважати, що судове провадження у справі № 325/374/21 втрачене [3]. Відповідно, у цих двох випадках апеляційний та касаційний суди направили матеріали проваджень до судів першої інстанції для вирішення питання щодо відновлення втраченого судового провадження (частини) у вказаних цивільних справах.

Саме від мети відновлення судового провадження може залежати обсяг документів втраченого судового провадження, які будуть відновлені. Метою відновлення втраченого судового провадження може бути одержання завіреної копії судового рішення, виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні, апеляційне чи касаційне оскарження судового рішення, скасування заходів забезпечення позову, вирішення питань, пов'язаних зі зверненням судового рішення до виконання, тощо. При цьому питання щодо обсягів відновлення втраченого судового провадження законодавцем віднесено на розсуд суду.

При розгляді справи суд використовує ту частину провадження, що збереглася, документи, видані зі справи фізичним чи юридичним особам до втрати провадження, копії цих документів, інші довідки, папери, відомості, що стосуються справи, виконавчого провадження;

частину справи, що збереглася в архіві суду, відомості з Єдиного державного реєстру судових рішень, Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (далі – ЄСІТС), інших офіційних джерел, покази свідків.

Частково ця проблема на даний час вирішена шляхом запровадження ЄСІТС. Проте, є деякі прогалини, які не дозволяють у разі втрати судового провадження (частини) відновити його у повній мірі. Це пов'язано із внесенням до системи або її підсистем (модулів) в основному лише процесуальних документів та інформації про процесуальні дії суду, а не внесенням сканованих документів (доказів) судової справи в повному обсязі. Навіть фіксація судового засідання у справі не забезпечує повної картини наявних у справі документів (доказів), оскільки за час слухання справи у суді увага прикута до основних аргументів, які є вирішальними при ухваленні рішення, а не до матеріалів справи в цілому. А коли справа вирішується у порядку письмового провадження, то сторони позбавлені й можливості хоч якось відтворити перебіг судового розгляду справи. Таку проблему доцільно вирішувати шляхом внесення змін та доповнень до процесуальних кодексів щодо правил подачі до суду процесуальних документів у паперовому та відсканованому вигляді, або ж покласти обов'язок сканування та внесення матеріалів судової справи до ЄСІТС на секретаря судового засідання. Це дасть можливість відновити втрачене судове провадження не лише у справах, у яких вже ухвалено рішення або у справах, у яких закрито провадження, але у тих справах, судове провадження яких не закінчено. І для його відновлення потрібно буде

81

лише ініціатива суду, оскільки матеріали судової справи будуть збережені в електронному вигляді.

Підсудність справ про відновлення судового провадження, втраченого на тимчасово окупованій території України, в районі проведення АТО, під час дії воєнного чи надзвичайного стану на території України встановлюється нормами спеціального законодавства, а саме: Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Закон №1207-VII), Законом України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» (Закон №1632-VII) і ч. 7 ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Заява про відновлення втраченого судового провадження подається до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції з урахуванням зміненої територіальної підсудності справи. В разі ухвалення вищестоящим судом рішення про відновлення втраченого судового провадження чи його частини, то відповідно це судове рішення також скеровується до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції з урахуванням зміненої територіальної підсудності справи. Як правило, суд першої інстанції розглядає питання відновлення втраченого судового провадження (його частини) у судовому засіданні. У зв'язку із активними бойовими діями на території Харківської, Донецької, Луганської, Миколаївської, Херсонської та Запорізької областей, постійних ракетних обстрілів міст по всій території України, у яких зосереджена велика кількість судів різних юрисдикцій та інстанцій, не

лише участь у судовому засіданні, але й період прибуття та знаходження у приміщенні суду є небезпечним. Звісно, у таких умовах жоден не буде ризикувати життям заради участі у судовому засіданні для відновлення судової справи (її частини). Також, слід враховувати факти, що понад 6,6 млн осіб в Україні є внутрішньо переміщеними [4]; кількість біженців з України, зареєстрованих для тимчасового захисту або в аналогічних національних схемах захисту в Європі, станом на 29 червня 2022 р. становила 3,57 млн. [5]; український кордон з росією та білорусією перетнули відповідно 1,41 млн та 16,66 тис. осіб. [5]. Це без врахування українців, які переїхали до країн Північної та Південної Америки, Середньої Азії та ін. Більшість з них, які в тому числі є учасниками судових проваджень, ніколи не повернуться на свою батьківщину. Ще частина учасників судових проваджень трагічно загинула під час війни. А відповідно й не турбуватиметься за судові справи, які перебувають у провадженні у судах, цілісність їх матеріалів, відновлення втраченого судового провадження чи його частини тощо. Ймовірно, з часом судова система змушена буде розбиратися із цими питаннями. Тому, з одного боку, слід передбачити механізми закриття апеляційного та касаційного провадження у зв'язку із відсутністю як матеріалів справи повністю або частково, знищених внаслідок війни, за умови відсутності відповідного звернення учасника справи про відновлення втраченого судового провадження (його частини). А з іншого, – можливість подання заяви про відновлення втраченого судового провадження особами, які не брали

провадження у справі, але рішення у ній безпосередньо впливає на їх права, обов'язки та інтереси.

Насамкінець, відновити втрачені судові провадження по яких рішення не було прийнято не можливо. В цьому випадку позовна заява подається заново відповідно до підсудності справи на час звернення до суду. Відповідно, ст. 43 ГПК України, ст. 44 ЦПК України, ст. 45 КАС України потрібно доповнити новою частиною, що не є зловживанням процесуальними правами подання повторного позову до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, з аналогічним предметом і з аналогічних підстав у разі втрати судового провадження під час воєнного стану.

Література:

1. Ухвала Луганського окружного адміністративного суду про відмову у відновленні втраченого судового провадження від 28 вересня 2022 р. Справа № 2а-23662/09.
URL:<https://reestr.court.gov.ua/Review/106484939>.
2. Ухвала Харківського апеляційного суду від 27 квітня 2021 р. Справа № 622/487/19. URL:<https://reestr.court.gov.ua/Review/106520323>.
3. Ухвала Верховного Суду від 16 вересня 2022 р. Справа №325/374/21. URL:<https://reestr.court.gov.ua/Review/106329985>.
4. URL:<https://biz.nv.ua/ukr/economics/skilki-vnutrishnih-pereselenciv-zalishilisyaz-bez-roboti-ta-bud-yakih-dzherel-dohodu-doslidzhennya-50260732.html>.
5. URL:<https://biz.censor.net/n3351537>